

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrta leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrta leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 13. oktobra 1886.

Obs e g: Kaj ima kmetovalec najpoprej storiti, ko mu živinče zbolí. — Krvava uš. — Živinoreja na Kranjskem. (Dal) — O zakajevanju vina z žveplom. (Konec.) — Gospodarske izkušnje. — Trgovinska in obrtna zbornica. — 74. odborova seja „Matice Slovenske“ 9. oktobra 1886. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.**Kaj ima kmetovalec najpoprej storiti, ko mu živinče zbolí.**

Domaĉa živina ĉasih nagloma in jako nevarno zbolí. V naglici ni mogoĉe po živinozdravnika, ko bi ravno v občini stanoval. Zatorej je prisiljen, da posestnik sam pomaga, kolikor zna in more. V to svrĉo stori najboljše, da pogleda, kaj da zbolelemu živinĉetu prav za prav je, kje ga boli, ali je zunaj ranjeno ali ga muĉi znotranja bolezen.

Ĉe je spoznal vzrok bolezni in se dá odstraniti, naj stori takoj, na pr., skalico naj potegne iz rane ven, ĉe se je žival oskalila. Vselej pa to ni mogoĉe, akoravno je vzrok znan, na pr. ĉe je povžita bujna detelja živinĉe napihnila. V takih sluĉajih se mora slabim posledkom in učinkom storjene nesreĉe kolikor mogoĉe v okom priti, da se vse vendar na hujše ne sprevrne.

Prvo vodilo tukaj je: privošĉiti živinĉetu zbolelemu miru; ne smemo ga torej dalje vpregati. Nastlati se mu mora mogoĉe debelo in mehko in ĉez truplo vreĉi odejo. Ĉe je videti, da žival še rada žre, naj se jej ne dá parkrat ĉisto nič ali zeló malo, nikoli pa, kolikor bi žreti hotela. Malo stradanja ĉasih samo pomaga. Piti pa se naj živinĉetu večkrat ponudi, najboljše studene vode. Skrbeti je tudi za ĉisti, zdravi zrak v hlevu, pregorko ne sme biti v njem. Kedar sumimo, da je žival okužena, treba jo takoj od drugih živinĉet prezapreti. Sploh pa se ravna po kakšnosti bolezni, katera se je živali lotila.

Odsvetujemo pa rabiti sredstva, s katerimi žival samo muĉimo, pa jej nič ne pomagamo, pogosto še prav škodujemo. Ĉudno le je, da se jih ljudje tako ĉestokrat še posluĉujejo, na priliko, ĉe konju, ki jesti neĉe, kraste na nebu z žareĉim železom žgejo, ali ĉe se ga loti kolika, mu žganjice ali celó trpentinovca po hrbti razlijejo in užgejo, ali pri dozdevnem zadržavanju scavnice kobili v sramnico popra naspo, konjem, ĉe jih očesa bolijo, tretjo trepavnico porežejo. To je golo muĉenje živinĉet.

Posebno svariti moramo proti vlivanju tekoĉinastih zdravil živali zboleli skoz nos in gobec. Mnogo

živinĉet je vsled tega uže poginilo, ki bi bila brez neumnega vlivanja dobro okrevala. To se godi rado konjem, zlasti ĉe se jim po tem takem nerazkrojljivih tvarin zaleti v sapnik in pljuĉa; smrtonosna pljuĉna vnetica je gotovi učinek takega nespametnega postopanja.

Marsikateri posestnik, ki ne vé, zakaj mu je žival zbolela, rabi vsakojakih zdravil rekoĉ: ĉe ne pomaga, pa tudi ne škoduje. To je zeló kriva misel, pogosto še pa zeló neumna; na primer: večkrat je zeló malo pušĉanje na žili smrt povzročilo, zatorej je povprek boljše zboleli živali nobenega zdravila dati, kakor pa nevednemu mazaĉu dovoliti, da dela, kar hoĉe.

Krvava uš.

Jako nevarni mrĉes, enak trtni uši, je krvava uš (Schizoneura, ali Aphis. lanigera), ki ima od tega svoje ime, ker, ĉe jo zmeĉkaš, dá krvav sok od sebe. Ona je tudi iz severne Amerike konec poprejšnjega stoletja v Evropo se preselila, najprej v Škocijo; na Nemškem jo poznajo uže 40 let; v Avstriji dozda j še ni znana.

Krvava uš je blizo 2 milimetra velika in rumenkaste, vĉasih tudi rujave barve. Posebno se iz tega spozná, da po hrbtu ima bele, bombažu enake, iz vošĉenih nitok obstojeĉe spušĉaje, ki so večkrat 3 do 4krat dalji kakor život njen. Pomnožuje se pa ta krvava uš tako silno, kakor je to navada pri vseh plemenih krvavih uših. Ona (babica) zleže v jeseni 30 do 40 jajĉic; iz katerih spomladi pride prvi zarod, po katerih se vsacih 15 do 20 dni zaredi drugi zarod; one rodijo živo mladino, ki prvi ĉas svojega življenja biva v gori imenovanih bombažastih spušĉajih, ki se večkrat odtrgajo in po vetru daleĉ krog in krog raznesó. V jeseni se prikažejo oni in one kot popolnoma izrejeni kriljati žužki.

Krvava uš se redí od soka jablan, zato navrta mlade njezne vejice jablani; kjer je vejica navrtana bila, se naredí rak, kateri se ĉez celo drevo razširi, ako ni hitre pomoĉi, potem pa celo drevo konec vzame. Po tem naĉinu so v Normandiji jablane na prostoru ĉez 10 kvadratnih milj popolnoma pokonĉane bile. Ravno tako je grozno škodo ta uš naredila na Angle-

